O SUICIDU MLADIH

Autor Administrator

Dr. Valentina Mandariæ, Epidemija besmisla (Glas Koncila) Uz pojavu samoubojstava među uèenicima osnovne škole i mladima Najnoviji događaji de-vijantnog i autode-struktivnog ponašanja među djecom i mladi-ma izazvali su žaljenje, zabrinutost i prozvali na veæu odgovomost cijelo društvo. Nema nitko pravo biti rav-nodušan i neodgovoran pred sva-kodnevnim porastom nasilja i devijantnog ponašanja koje svoje žrtve ubire među djecom i mladima.

Crkva, koja se identificira kao no-siteljica smisla, ima također potrebu za trajnim preispitivanjem vlastitog djelovanja u današnjem društvu. Mora se pitati koristi li sve date mo-guænosti kako bi u ovom svijetu be-smisla pružala razloge nade, smisla, radosti i životnog opdmizma. Kroz evangelizacijsko i odgojno djelovanje u župnim zajednicama i reli-gioznim odgojem u našim školama može biti važna karika, odskoèna daska, u promicanju smisla.

Prvi znakovi besmisia života Razvojna psihologija uèi da si svaki èovjek negdje u pubertetu ili predadolescenciji prvi put ozbiljno postavlja egzistencijalna pitanja: Tko sam ja? Kamo idem? Ima li život smi-sta? Zašto uopæe živim? Itd. Kada dijete postigne određene intelektual-ne sposobnosti, sposobno je za takva pitanja i od tog trenutka ono postaje tražitelj odgovora. U prijašnjim vre-menima na putu traženja dijete nije bilo samo. Društvena zajednica, poèevši od obitelji, pružala je određemu „znaèenjsku platformu“ i na taj naèin je bila orjentacijska potpora. Danas se djeca i mladi s temeljnim životnim pitanjima susreæu puno ra-nije, puno ranije imaju moguænost eksperimentiranja i življenja određe-nih iskustava koja su u nedavnoj pro-šlosti bila pridržana za odraslu dob. Nekada je bilo upitno reæi da dijete ima problema. Danas je ozbiljan pro-blem kako.pomoæi djeci da se znaju nositi sa životnim problemima. U nemoguænosti da pozitivno odreagi-raju na životne situacije, djeca upa-daju u depresiju, nesigumost, strah, bezvoljnost. A to su prvi znakovi be-smisla koji, kako vidimo, mogu ozbiljno ugroziti život djeteta i adolescenta. Posljednja događanja šalju ozbiljne signale o epidemiji besmisla, medu djecorn i mladima. A posljedice su nam nažalost, dobro pozmate. Status „odgojne siroèadi“ Ovih dana Hrvatska se suoèava s posljedicama društvenog stanja koje je jedan novinar izrazio na sljedeæi naèin: „Èini se da su djeca uzela sudbinu u svoje ruke zbog ne-sposobnosti odraslih da im pomo-gnu riješiti njihove probleme“.

U 2007. godini 19 maloljetnika poèinilo je samoubojstvo, a njih 46 je to pokušalo. Ubojstva, razbojstva, samoubojstva - glavna su tema svih tiskovina, televizijskih vijesti, in-ternet-portala. Svjedoci smo naglog rasta nasilja i agresivnosti u obitelji-ma, školama, na javnim mjestima. No isto tako èinjenica je da se sve èešæe proziva medije kao one koji u svojim reklamama, programima promièu nasilje kao, sredstvo do ci-lja. Straviène scene kojima su me-dijski bila popraæena zadnja ma-loljetnièka samoubojstva ozbiljan su pokazatelj poremeæaja u društvu. Wertherov efekt je sve prepozna-tljiviji. Naime, mnogi struènjaci potvrđuju da nakon drastiènog prikazivanja ubojstava i samouboj-stava do u detalje - uvijek se dogodi njihov porast. Kada se poènu dano-mice nizati ubojstva i samouboj-stva, uslijedi masovni šok koji tre-nutno posvijesti težinu problema, ali nema ozbiljnih promišljanja i konkretnih akcija u traženju uzroka i saniranju njihovih posljedica. Sve se svede na osnivanje privremenih „stožera za gašenje požara“. Pro-blem ubojstava, razbojstva, samou-bojstava ne može riješiti jedan struèni tim, „plavi telefon“, psihijatrijska ordinacija i sl. Sve je to korisno i potrebno, međutim bez ozbiljnog suoèavanja s uzrocima takvih pogubnih pojava kod djece i mladih, i to na nacionalnoj razini, ostat æe sve, na razini medijske senzacije i in-stantnoga kolektivnog šoka. Pedagozi, sociolozi, psiholozi, psihijatri pokušavaju upozoriti na eventualne piste za suzbijanje i smanjivanje takvih teških životnih poremeæaja koji se oèituju veæ kod djece. U suèeljavanju s takvim teškim životnim poremeæajima u odrastanju djece i mladih, nameæe se spontano pitanje: Tko se danas bavi djecom? Èija su oni briga? Društvo prebacuje dgovornost na roditelje, roditelji na školu, Crkvu, društvo, medije. Tko danas ima vremena pratiti djecu u njihovu odrastanju, u njiho-vu suèeljavanju sa surovim život-nim iskustvima: od onih koje dožvljavaju u vlastitoj obitelji, u školi, na ulici, u virtualnom svijetu me-dija? S kime to dijete može reflekti-rati, podijeliti? Gledano s odgojnog aspekta, dobiva se dojam da mnoga naša djeca imaju status „odgojne si-roèadi“. Imaju sve, a ono najbitnije im nedostaje.

Poremeæena komunikacija Tragom uzroènika koji dovode do devijantnih ponašanja kod djece i mladih dolazimo do krize komu-nikacije. Ponajprije komunikacije u vlastitoj obitelji. Djeca, zahvaljujuæi suvremenom naèinu života, poseb-no medijima, žive u isto vrijeme mnoštvo razlièitih iskustava, svjeto-va, ideologija, supkultura... Mlada osoba je u sebi podijeljena. Nema jedno, egzistencijalno središte, duhovno središte kroz koje bi se fil-trirala sva ta razlièita pojedinaèna iskustva i pronalazila svoj jedinstve-ni smisao. Njihov život je postao po'put velike puzzle, koju nikako ne uspijevaju složiti. Život im je raz-bijen u pojedinaène slièice koje ne-maju nikakve veze jedna s drugom. Nema cjelovite vizije života, èovjeka, smisla. Sve je razbijeno i život se èini poput slike koju promatramo u raz-bijenom zrcalu. Osobi koja odrasta i suoèava se s izazovima suvremeno-ga života potrebno je središte - kom-pas da se ne izgubi. Stavove i vrijed-nosna usmjerenja roditelja djeca in-tegriraju kroz mrežu odnosa: kroz dijalog, definiranje pravila na kojima se temelji suživot. Kroz intenzivni odnos s roditeljima djeca usvajaju temeljna naèela. Obitelj je prva i najvažnija dimenzija za od-goj pojedinca u razvoju. Mnogi su problemi povezani s narušenim obi-teljskim odnosima, ili, pak, što je sve èešæe, odsutnost jednog ili obadva roditelja. Da bi adolescent uspješno odgovorio, na sve razvojne izazove, jako je važno da može raèunati na stabilne odnose u obitelji.

Razbijena obitelj može biti ozbiljna zapreka za uspješno nadilaženje odgojnih kriza. Nažalost, sve veæi broj djece i obitelji ne može raèunati s odgojnom pot-porom vlastitih rodite1ja. Veoma je važno, jesu li odnosi u kuæi autentit-ièni, iskreni, puni povjerenja i sigur-nosti. Ako sve to nedostaje, ne-izbježne su negativne posljedice. Istraživanja pokazuju da sve veæe poteškoæe imaju djeca i adolescenti koji nisu „imali djetinistvo“, tu ba-zièNu sigurnost, autonomiju i po-vjerenje. U nedostatku toploga, obi-teljskog ozraèja nije rijedak „bijeg od kuæe“ koji se predstavlja kao „bijeg od odsutne prisutnosti“. Ponekad to može biti povod pribjegavanju neželjenim iskustvima, bijeg u

traženje „drugoga“, kojeg dosada u vlastitoj obite1ji nije susreo. Zato nije rijetko da veæ djeca ulaze u razlièite sekte, bande, klanove, supkulture. Fizièka i psihološka odsutnost rodi-tellja za svako dijete i adolescenta može biti veoma pogubna. Zato, koliko god se u društvu insistiralo na aktiviranju paralelnih odgojnih ili preventivnih institucija, valja istakuti da je obitelj u odrastanju djeteta nezamjenjiva, nema alternative. Promicanje cjelovitoga razvoja Nekoliko zadnjih razbojstava i sa-moubojstava dogodilo se upravo u školi, među uèenicima. To je ozbiljan razlog za preispitivanje zadaæe škole u odrastanju djece i mladih. Današnje društvo, pa i hrvatsko, želi se identificirati ponajprije kao društvo znanja. Na taj naèin šalje se jasna poruka što se oèekuje od buduæh generacija: da budu depozitori znanja, informacija, vještina. Je li to dovoljno? Je li škola zaista samo laboratorij znanja, informacija? O odgojnoj dimenziji škole sve se manje èuje, èita, piše. A kada se dogodi nepredviđen sluèaj, onda.se ponajprje prozivaju školski psiholozi i i pedagozi. Tako ovih dana èitamo podatak da je u nekim hrvatskiim školama jedan psiholog za-dužen za 3.500 uèenika. Njegova se uloga svodi na interventnu službu. Psiholog nema moguænost neposred-nog bavljenja djecom, nego ih njemu šalju nastavnici i razrednici kada se sami ne mogu nositi s ponašanjima pojedinih uèenika. Stoga je mala vjerojatnost da bi struèni tim škole mogao doprijeti do onih dobrih, mirnih, odliènih , koji u danom tre-nutku posegnu za autodestruktivnim ponašanjima. Zašto su tako šture in-formacije o uèenicima i od strane raz-rednika, psihologa, pedagoga? Njima se malo ili nitko ne bavi izvan onoga obvezatnog i profesionalnog. Ako škola, želi opravdati svoju povijesno-tradicijsku ulogu (prenositeljica zna-nja i vrednota), onda bi ozbiljno tre-bala preispitati sadašnju ulogu u oèo-vjeèenju rnladih generacija. A to znaèi da cjelokupna aktivnost škole bude usmjerena na promicanje cjelovitoga razvoja uèenika. Privid umjesto stvarnosti U stivremenoj digitalnoj eri djeca i mladi masovno i nekontrolirano kori-ste internet, mobitel i playstation. Eu-ropsko istraživanje potvrduje da u mnogim europskim zemljama 22% djece između 3. i 5. godine koriste kompjutor, izmedu 6. i 10. godine 68,1% te između 11. i 13. godine 78% djece. Imajuæi u vidu èinjenicu da je tehnologija u snažnoj uzlaznoj orbi-ti, bilo bi dobro više se pozabaviti odgojem djece za korištenje medija. U tome opet imaju presudnu ulogu roditelji. A upravo oni u tom podruèju pokazuju odgojni deficit. Isto tako je veoma važan konstruktivan odnos između vlasnika medija i od-goja. Ponekad se dobiva dojam da se oni uvijek nalaze na suprotnim stranama. Oni koji su odgovorm za odgoj, redovito moralistièki kritiziraju medije da nemju pravilan stav pre-ma temeljnim vrednotama. Izazov je medutim u uvjeravanju medija da im je temeljni profit u promicanju temeljnih vrednota. Jedino je rješenje u uspostavljanju saveza izme-ðu kreatora medijskih programa i odgojnih struktura. Na pitanje što mladi traže na in-temetskim stranicama, istraživanja pokazuju da su djeca i mladi skloni tražiti one prostore u kojima mogu eksperimentirati iskustvo opasnosti i rizika. Djeca i mladi su sve dublje uronjeni u svijet medija, u svijet fik-cije. Ta stopljenost s medijima dove-la je do brkanja pojmova znanja i prepoznavanja. Mladi su sve više uvjereni da puno toga veæ znaju jer su to vidjeli na televiziji ili na inter-netskim stranicama. To nije znanje nego prepoznavanje. Mediji pružaju iluziju znanja. Cjelokupno medijsko zamišljanje i predstavljanje prido-nosi slabljenju kontakta sa stvarnošæu, s drugim i drugaèijim. Umjesto stvamosti do njih dolazi privid. Ako je drugi/drugo/drukèiji samo privid , onda je i vlastito ja privid. Izgibiti kontakt s drugima znaèi izgubiti kontakt sa samim sobom. Zašto je kibernetski prostor toliko zanimljiv mladima? To je teritorij toliko širok da nema gra-nica, toliko slobodan da omoguæuje svakome da si uzme vlastiti prostor, to-liko familijaran da omoguæuje susrete s drugima, toliko bo-gat da može odgovoriti na sve naše potrebe. Adolescencija je veoma osjet1jivo životno razdoblje u kojoj pojedinac gradi vlastitu sliku i obo-gaæuje svoje intelektualne sposob-nosti i kritièke prosudbe u odnosu na ono što èini i govori. Upravo su mediji ti koji mu u tome uvelike pomažu. Samo ostaje pitanje što sve može uzrokovati upotreba sredsta-va koja mogu kreirati izvanredne, fantastiène i magiène stvari. Kako ili što uèiniti da budu prilika za rast i kako eliminirati ili barem umanjiti potencijalne rizike? U modernom tehnološkom društvu u kojem mediji zauzimaju sve više prostora u oblikovanju identiteta mladih važno je promi-cati „kulturalnu skrb“. To je oblik skrbi koji se temelji na znanju, na familijarnosti sa složenim univer-zumom psihe, sa njezinim zako-nima, dinamikama, misterijima, ljutnjama, hrapavim kontradik-tornostima. Kulturna je skrb, u sintezi, odgojni model koji je u stanju pružti mladima instru-mente intelektualne i psihološke zrelosti bez kojih se ne može shvatiti svijet koji nas okružuje, niti se može razumjeti samog sebe. Potreba za komunikacijom svaki je dan sve izraženija, ali i ne-zadovoljavajuæa. U situaciji kada nije zadovoljena potreba djeteta, ono pronalazi iluzorni ispust na internetu, mobitelu, chatu, koji preuzimaju zamjensku ulogu za iskonsku ljudsku potrebu: potrebu za komunikacijom licem u lice.